

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

Kansenrapport Sport Spanje

Orange
Sports Forum®

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	1
Samenvatting.....	2
Algemene marktinformatie Spanje	3
Kansen voor NL bedrijfsleven actief in de sportsector	5
Publieke partijen uit de sport	5
Private partijen uit de sport.....	6
Sportevenementen in Spanje	8
Concrete kansen en investeringen.....	9
Kansen voor het NL bedrijfsleven in relatie tot de start van de Vuelta	15
Kansen in relatie tot de sponsors van de Vuelta	15
Kansen in relatie tot de sponsors van de deelnemende wielervedstrijders	17
Kansen in relatie tot overige Spaanse partijen die aanwezig zullen zijn tijdens de start van de Vuelta	18
Handvaten opvolging Nederlandse bedrijven	18
Relevante contacten.....	19
Effecten COVID-19 Pandemie	21
Bijlagen	23
Bronnenlijst.....	23

Samenvatting

In de zomer van 2020 zou de start van La Vuelta plaatsvinden in Utrecht. In verband met de COVID-19 Pandemie is de start van La Vuelta in Nederland uitgesteld, maar naar alle waarschijnlijk zal de start in een van de volgende edities alsnog in Nederland plaatsvinden.

Dit internationale sportevenement zal veel interesse wekken binnen en buiten Nederland en biedt een uitgelezen kans om de handelsrelaties tussen Spanje en Nederland verder te versterken. Om een duidelijk beeld te krijgen van de kansen voor het Nederlandse bedrijfsleven uit de sportsector en daaraan gelieerde industrieën in Spanje, is in opdracht van RVO dit kansenrapport opgesteld door Orange Sports Forum. Diverse publieke en private partijen zijn geconsulteerd bij de totstandkoming van dit kansenrapport. Het rapport zal de concrete kansen voor Nederlandse bedrijven uit de sportsector of daaraan gelieerde industrieën in Spanje in kaart brengen.

Veruit de populairste sport in Spanje is voetbal. Met betrekking tot de kansen bij de commerciële voetbalclubs, zijn met name innovatieve Nederlandse bedrijven interessant en bedrijven die zich bezighouden met data en het analyseren van wedstrijden en trainingen. Daarnaast zijn zowel FC Barcelona als Real Madrid bezig met de verbouwing van hun stadion, wat uiteraard mogelijkheden biedt voor Nederlandse bedrijven.

De Spaanse overheid heeft een strategisch fietsplan opgesteld. Dit plan is erop gericht om de fietsindustrie in Spanje verder te ontwikkelen, o.a. door steden "fietsvriendelijk" te maken. Naast het fietsplan heeft de Spaanse overheid ook diverse sport- en beweegprogramma's ontwikkeld voor de Spaanse bevolking. Ook deze programma's kunnen kansen bieden voor Nederlandse sport gerelateerde organisaties.

Ook La Vuelta biedt diverse kansen voor Nederlandse bedrijven. De grootste wielerronde van Spanje heeft vele sponsors die gedurende de start van La Vuelta in Nederland zullen zijn. Daarnaast zijn ook de sponsors van de wielerploegen aanwezig, waardoor er vele belangrijke stakeholders uit de wielersport samenkomen. Dit creëert een uitstekend momentum voor Nederlandse bedrijven om met deze partijen in contact te komen. Daarnaast vinden er in Spanje diverse grote sportevenementen plaats, die mogelijkheden bieden voor Nederlandse organisaties.

Een andere sector die als kansrijk gesignaleerd is voor Nederlandse organisaties, is de overdracht van kennis op het gebied van sport. Enkele voorbeelden hiervan zijn kennisinstellingen en sportbonden die sport gerelateerde opleidingen aanbieden.

Tot slot blijkt met name in Barcelona gaming en e-sports erg groot te zijn. Er zijn diverse marktleiders uit deze sector actief in Barcelona en dit is met name interessant voor bedrijven uit de Nederlandse gaming industrie.

De gesignaleerde kansen kunnen op individuele basis opgevolgd worden, echter is het ook mogelijk om kansen collectief op te volgen, bijvoorbeeld door handelsmissies, business events of cluster vorming. De Nederlandse overheid beschikt tevens over diverse subsidie- en financieringsmogelijkheden ter ondersteuning van de Nederlandse bedrijven. Bedrijven met interesse in de marktkansen uit dit rapport, kunnen contact opnemen met RVO of met de publieke en private partijen, zoals later vermeld in dit rapport.

Spanje is hard getroffen door COVID-19 en dit heeft uiteraard gevolgen voor de economie, de sport, de werkgelegenheid en het dagelijkse leven in Spanje. Via de website van RVO worden de maatregelen rondom COVID-19 in Spanje gecommuniceerd en bijgewerkt wanneer nieuwe maatregelen van kracht zijn. Een actueel overzicht is te vinden op RVO:

<https://www.rvo.nl/onderwerpen/internationaal-ondernemen/landenoverzicht/spanje/veelgestelde-vragen-over-het-coronavirus-spanje/> of voor de officiële pagina van de Spaanse rijksoverheid:

<https://www.mscbs.gob.es/en/profesionales/saludPublica/ccayes/alertasActual/nCov-China/home.htm>.

Voor meer gedetailleerde informatie kan contact opgenomen worden met het Nederlandse postennetwerk in Spanje, zoals de Nederlandse ambassade in Madrid of het NBSO in Barcelona.

Algemene marktinformatie Spanje¹

Het Koninkrijk Spanje is een constitutionele parlementaire monarchie met als huidig staatshoofd Koning Felipe VI. De centrale overheid zetelt in de hoofdstad Madrid.

Spanje bestaat uit zeventien autonome regio's - vijftien autonome regio's op het Spaanse vasteland, de Balearen in de Middellandse Zee en de Canarische Eilanden in de Atlantische Oceaan - en twee autonome steden, namelijk de exclaves Ceuta en Melilla in Noord-Afrika. De regio's beschikken over verregaande autonomie en hebben, alhoewel dit per regio kan verschillen, bevoegdheden op de meeste terreinen behalve de buitenlandse politiek en defensie. Niet alleen op politiek gebied zijn er regionale verschillen, ook vanuit een sociaal-cultureel oogpunt is Spanje een land met grote verscheidenheid. Naast het bestaan van diverse regionale talen en dialecten zijn er uiteenlopende gebruiken en tradities.

Spanje is sinds 1986 lid van de Europese Unie en voerde in 1999 de Euro in als nationale munteenheid.

Officiële naam	Koninkrijk Spanje
Oppervlakte	505.968 km ²
Inwoneraantal	47,1 miljoen (2020) ² . Sinds 2015 zijn er minder geboortes dan sterfgevallen.
Bevolkingsdichtheid	91,98 per km ²
Hoofdstad	Madrid
Staatskundige inrichting	Constitutionele parlementaire monarchie; 17 autonome regio's en 2 autonome steden met bevoegdheden op alle terreinen, behalve op buitenlandse politiek en defensie
Staatshoofd	HM Koning Felipe VI de Borbón
Munteenheid	Euro
Nationale feestdag	12 oktober (Día de la Hispanidad)
Taal	Spaans (Castiliaans), alsmede drie andere co-officiële talen, te weten Baskisch, Catalaans en Galicisch
Religie	Katholiek (68,4%), niet-gelovig (26,4%), overig (2,3%, waaronder Protestant en Moslim)
Klimatologische gesteldheid	Mediterraans klimaat in het oosten en zuiden, landklimaat in het binnenland en gematigd klimaat in het noordwesten

Economie

Tot het begin van de crisis in 2008 heeft Spanje een periode van sterke economische groei doorgemaakt. Sinds de jaren zeventig van de vorige eeuw is het toerisme een aanjager van groei, later aangevuld door de bouw en de vastgoedsector. De automobielsector heeft eveneens een groot aandeel in het bruto binnenlands product. De lage olieprijs, de gunstige eurokoers en het expansieve monetaire beleid van de Europese Centrale Bank hebben het economische herstel van Spanje na de economische crisis in 2008 een enorme boost gegeven. De structurele hervormingen, die het land heeft doorgevoerd, maken Spanje tot een voorbeeld in de eurozone. Het totale bbp in Spanje is €1.245 miljard in 2019³.

¹ Bron: www.handelmetspanje.com/nl/home

² Bron: <https://www.ine.es/>

³ Bron: <https://www.imf.org/en/>

Het Spaanse economisch groeimodel baseert zich nu steeds meer op een aanhoudende exportgroei en stijgende interne vraag. De Spaanse economie is gebaat bij meer inzet op innovatie, kennis en een stijging van de arbeidsproductiviteit. Ook moet sterker worden ingezet op duurzaamheid: energie efficiëntie, watermanagement en vermindering van luchtvervuiling. Een dergelijke focus biedt ook kansen voor Nederlandse ondernemingen.

De jeugdwerkloosheid is een groot probleem in Spanje, ruim 33% van de jongeren onder de 25 jaar heeft geen baan, onder andere doordat de opleiding van veel Spanjaarden niet aansluit op de arbeidsmarkt. Daarnaast is de arbeidsmobiliteit van werkzoekenden in Spanje gering en bestaan er veel tijdelijke arbeidscontracten.

De Spaanse regering heeft speciale programma's ontwikkeld, zoals de *Estrategia de Emprendimiento y Empleo Joven* (2013-2016), dat ondernemerschap en werkgelegenheid onder jongeren stimuleert. Door regelgeving probeert de overheid in haar programma's de werkgelegenheid voor jongeren te bevorderen en de arbeidsmobiliteit van werklozen te stimuleren.

Nederland-Spanje bilateraal

De economische bilaterale betrekkingen tussen Spanje en Nederland zijn hecht. Beide landen zijn belangrijke handelspartners voor elkaar. De Spaanse export naar Nederland bedroeg in 2018 €8,7 miljard en de Spaanse import vanuit Nederland bedroeg €14,8 miljard⁴.

De voornaamste Spaanse invoerproducten afkomstig uit Nederland zijn: machines en vervoermaterieel (kantoor- en automatische gegevensverwerkende machines, toestellen voor telecommunicatie en voor opnemen en weergeven van geluid, elektrische apparaten), chemische producten (medicinale en farmaceutische producten, organische chemische producten en kunststoffen), diverse gefabriceerde goederen (instrumenten en apparaten voor beroepsuitoefening) en voeding en levende dieren (groenten en fruit, vlees en vleesproducten).

Nederland is bovendien een van de grootste investeerders in Spanje. Er is een groot aantal Nederlandse bedrijven in Spanje actief met eigen vestigingen of deelnemingen. Van de totale investeringen in Spanje komt 8,4% procent uit Nederland. Nieuwe Nederlandse activiteiten zijn vooral te vinden in de sectoren dienstverlening, vernieuwende technologie (milieu, water en energie), ICT, de financiële sector en in toenemende mate ook in de welzijnssector en ouderenzorg door de toenemende vergrijzing in Spanje.

	2014	2015	2016	2017	2018
Groei (% bbp)	1,4	3,2	3,2	3,0	2,6
Werkloosheid %	24,4	22,1	18,9	17,2	15,3
Inflatie (CPI)	-0,1	-0,5	0,7	2,0	1,7
Begrotingstekort (% bbp)	-5,9	-5,1	-4,6	-3,1	-2,5
Schuld/BBP (% bbp)	99,3	99,2	100,5	98,1	97,1

Bron: Banco de España: Annual Report 2018 (May 28, 2019)⁵.

Momenteel zijn dit de meest recente cijfers over de Spaanse economie, updates over deze cijfers zijn te vinden via de www.thespanisheconomy.com. Deze cijfers zijn afkomstig van de centrale overheid in Spanje.

⁴ Bron: <https://www.rvo.nl/onderwerpen/internationaal-ondernemen/landenoverzicht/spanje/handel-nederland-spanje>

⁵ Bron: <http://www.thespanisheconomy.com/portal/site/tse/menuitem.efbc5feeac2b3957b88f9b10026041a0/?vgnextoid=b1fd7e7b61b7f310VgnVCM1000002006140aRCRD>

Kansen voor NL bedrijfsleven actief in de sportsector

Publieke partijen uit de sport

Vanuit de overheid wordt de sport aangestuurd via het Ministerie van Educatie, Cultuur & Sport (Ministerio de Cultura e Deportes). Dit ministerie is onderverdeeld in twee departementen, namelijk

- Educatie⁷
- Cultuur & Sport⁸

Consejo Superior de Deportes (CSD)

De belangrijkste taak van het ministerie op het gebied van sport, is het ontwikkelen en uitvoeren van het sportbeleid in Spanje. Dit wordt gedaan door het uitvoerende orgaan, de Consejo Superior de Deportes⁹ (CSD). Vrij vertaald is dit de Nationale Sportraad van Spanje. De CSD heeft een viertal speerpunten, namelijk:

1. Dienen als overkoepelende orgaan van de sportbonden, sportclubs en teams

Bij de CSD zijn 66 sportbonden aangesloten, waaronder alle grote sporten. De sportbonden zijn private partijen en de Olympische sporten zijn ook verenigd in de Asociación de Deportes Olímpicos (ADO)¹⁰. De ADO is opgericht door het Olympisch Comité van Spanje (Comité Olímpico Español, COE¹¹) en de CSD en heeft als doel om sponsorgelden voor de Olympische atleten te verwerven. Daarnaast zijn er ook 139 Sociedad anónima deportiva (S.A.D.) aan het CSD verbonden, dit is een commerciële entiteit specifiek voor sportclubs en teams.

2. Het promoten van sport in Spanje

Bij het promoten van sport zijn er diverse programma's waar de Spaanse overheid op inzet, namelijk:

- a) European Sports Week: Initiatief van de Europese Commissie voor het promoten van gezond sporten.
- b) School Sport: Alle sport gerelateerde zaken rondom scholen, zoals bewegingsonderwijs, competities, schooltoernooien, etc.
- c) College Sport: Idem, maar dan voor colleges en universiteiten.
- d) Universe Women II: Is een programma dat zich richt op het promoten van sport onder vrouwen, met als doel de sportparticipatie onder vrouwen te verhogen. Het programma bestaat uit vijf pilaren, namelijk: 1) Trained as element of excellence, 2) Sports development Plan: from the base to the elite, 3) Visibility and promotion of women in sport and society, 4) Leadership en 5) Women, health and sport.
- e) Inclusive Sport: Is een programma dat zich inzet op het promoten van sport onder mensen met een beperking en het gebruikt sport om de sociale integratie van deze doelgroep te bevorderen. Het programma bestaat uit 5 pilaren, namelijk: 1) The promotion of physical activity inclusive environments, 2) Specialized training, 3) Accessibility to sport, 4) Sports Plan to promote inclusive competitions en 5) Communication and dissemination of the value of sport inclusive and their achievements.
- f) New Goals: New Goals is ontwikkeld om professionele sporters na hun carrière te ondersteunen, met name op het gebied van werkgelegenheid, persoonlijke ontwikkeling, educatie en communicatie & belangenbehartiging.
- g) ADB 2020 II: Is een programma om jeugdopleidingen te stimuleren en om een systeem te ontwikkelen om talentvolle sporters vroegtijdig te herkennen. Tevens richt het programma zich op het promoten van sport als onderdeel van een gezonde levensstijl.

⁶ Website van het Ministerie Educatie, Cultuur & Sport: <http://www.mecd.gob.es/redirigeme/>

⁷ Website van het departement Educatie: <https://www.educacionyfp.gob.es/portada.html>

⁸ Website van het departement Cultuur & Sport: <https://www.culturaydeporte.gob.es/portada.html>

⁹ Website Nationale Sportraad: <https://www.csd.gob.es/en>

¹⁰ Website ADO: <http://www.ado.es/>

¹¹ Website COE: <https://www.coe.es/>

- h) National Programme of Sports Technicization: Dit programma richt zich op de fase tussen het herkennen van talent en de opname in high performance centers.
- i) Preperation Programme for 2020 Tokyo: Dit programma richt zich op de samenwerking tussen de overheid, sportbonden en private partijen ter voorbereiding op de Olympische Spelen in Tokyo2020. Het doel hiervan is kennis en financiële middelen binnen halen om grote sportevenementen te organiseren en activiteiten om de topsport te bevorderen.
- j) Spain Competes: In the Company as in Sport: Is een programma om ondernemers en bedrijven in de sport te ondersteunen en te promoten, zowel op nationaal als internationaal niveau.

Meer informatie over deze programma's is te vinden op de website van het CSD, namelijk: <https://www.csd.gob.es/en>.

3. Topsport

Alle facetten van topsport vallen tevens binnen de verantwoordelijkheid van het CSD, zoals de voorbereidingen op de Olympische Spelen, de begeleiding van topsport en high performance centers, de kwalificatie voor de Olympische Spelen, et cetera.

4. Het stimuleren van sport voor vrouwen.

Het stimuleren van vrouwensport is een belangrijk onderdeel van het CSD, zowel op het gebied van topsport en breedtesport.

Overige publieke partijen

Naast de CSD, is ook de Agencia Española de Protección de la Salud en el Deporte (AEPSAD, <https://aepsad.culturaydeporte.gob.es>) verbonden aan het ministerie. De AEPSAD is het antidopingagentschap van Spanje. Het sportbudget van het Spaanse Ministerie was in 2019 €204 miljoen, waarvan €195 voor de CSD en €9 miljoen aan de AEPSAD.

Dit zijn samen met de sportbonden en het Olympisch Committee van Spanje (Comite Olimpico Español) de belangrijkste partijen op het gebied van sport in Spanje. Daarnaast zijn er ook nog diverse publieke regionale partijen, zoals de Conselleria de l'Esport in Catalonië (<http://esport.gencat.cat/ca/inici/>).

Private partijen uit de sport

Sportclusters en brancheverenigingen

Naast de bovenstaande publieke partijen, bestaan er ook diverse private partijen die actief zijn binnen de sport. Afydad (www.afydad.com/) is de Spaanse brancheorganisatie voor de sportindustrie, zij zijn tevens aangesloten bij de Europese brancheorganisaties als de FESI (Federation of the European Sporting Goods Industry, <https://fesi-sport.org/>) en de European Outdoor Group (<https://europeanoutdoorgroup.com/>). De Afydad heeft een netwerk van 88 Spaanse bedrijven, uit diverse sport gerelateerde sectoren. Het dienstenpakket van Afydad bestaat uit het behartigen van de belangen van haar leden, promoten de Spaanse bedrijven internationaal, zijn betrokken bij nationale sportevenementen, doen marktonderzoek en bieden opleidingen aan.

Op het gebied van sportinnovatie, is het Global Sports Innovation Center (GSIC, <https://sport-gsic.com/>) in Madrid een belangrijke partij. Het GSIC bevordert de samenwerking tussen haar partners en biedt verschillende diensten aan om sport gerelateerde bedrijven te ondersteunen met het ontwikkelen van technologieën en innovaties. Het GSIC heeft inmiddels 240 leden in 29 landen, waarvan +/- 105 uit Spanje.

Een andere belangrijke sector in Spanje is de gaming industrie en e-sports. De branchevereniging voor deze industrie is de Asociación Española de Videojuego (AEVI, <http://www.aevi.org.es/>). In 2018 genereerde de videogamesector in Spanje €1,5 miljard, waarvan de fysieke verkoop van games €849 miljoen opleverde en de online verkoop €680 miljoen. Dit is een stijging van €171 miljoen ten opzichte

van 2017. Daarnaast genereerde de subsector e-sports een publiek van 5,5 miljoen mensen in Spanje¹². Daarmee heeft de Spaanse e-sports sector het 8e grootste publiek ter wereld gemeten.

De meest populaire game genres in Spanje zijn:

1. Actie
2. Sport
3. FPS (First Person Shooters)
4. RPG (Role Playing Games)
5. Avontuur

Sociedad anónima deportiva (S.A.D.)

Zoals eerder ook benoemd bij informatie over de CSD, bestaat er in Spanje een speciale entiteit voor commerciële sportclubs en -team, namelijk de Sociedad anónima deportiva (S.A.D.). Deze entiteit is ingevoerd in 1990 om de transparantie en financiële controle op deze sportclubs en teams te vergroten. In totaal zijn er 139 sportbedrijven, allen actief in het voetbal (100 clubs) en basketbal (39 clubs). Alleen Athletic Club, FC Barcelona, Real Madrid en Osasuna hebben hun status als non-profit organisatie gehouden.

Het CSD publiceert jaarlijks de jaarcijfers van deze commerciële sportclubs, in het seizoen 2017 / 2018 waren de belangrijkste cijfers in de twee hoogste divisies van het voetbal als volgt¹³:

- Het totale resultaat bedroeg: €182.496.657,-
 - Primera División (hoogste divisie. 16 clubs): €167.559.360,-.
 - Segunda División A (22 clubs): €14.937.297,-.
- De totale omzet bedroeg: €4.253.901.051,-, dit is een stijging van 17,2% t.o.v. seizoen 2016/2017
 - Primera División (hoogste divisie): €3.929.225.622,-
 - Segunda División A: €324.675.429,-

In totaal heeft de Primera División 20 clubs, maar de bovenstaande cijfers hebben geen betrekking op Athletic Club, FC Barcelona, Real Madrid en Osasuna. Dus zij zijn niet meegenomen in de cijfers. FC Barcelona (€840,8 miljoen) en Real Madrid (€757,3 miljoen) zijn op basis van omzet de twee grootste clubs uit Europa, blijkt uit onderzoek van de Deloitte Sports Business Group¹⁴.

Regionale sportcluster

Daarnaast zijn er veel regionale organisaties die zich bezighouden met sport. In Catalonië speelt sport een belangrijke rol en deze regio is dan ook erg actief op het gebied van sport. Catalonië heeft diverse cluster- en brancheorganisaties in relatie tot sport, namelijk:

- INDESCAT (<https://www.indescat.org/>): Een vereniging voor de sportindustrie uit Catalonië.
- GESTIONA (<http://gestiona-associacio.cat/>): Catalaanse vereniging voor het beheer van openbare sportfaciliteiten
- ADECAF (<http://www.adecaf.cat/>), Vereniging van Catalaanse ondernemers uit de fitnessbranche
- COPLEF (<https://www.coplefc.cat/>): De beroepsvereniging van lichaamsbeweging en sport van Catalonië.

¹² Bron, jaarverslag AEVI 2017: http://www.aevi.org.es/web/wp-content/uploads/2018/07/AEVI_Anuario2017.pdf

¹³ Bron, Balance de la Situación Económico Financiera del Fútbol Español 1999/2018: <https://www.csd.gob.es/sites/default/files/media/files/2019-05/BALANCE%20SITUACI%C3%93N%20F%C3%9ATBOL%201999-2018.pdf>

¹⁴ Bron, Rapport Eye on the prize Football Money League: <https://www2.deloitte.com/bg/en/pages/finance/articles/football-money-league-2020.html>

Via GESTIONA loopt er tevens een project om de motorsport in Catalonië te bevorderen, namelijk Motorsport2020. Binnenkort komt er meer informatie over dit project online op de website van GESTIONA.

Sportevenementen in Spanje

Naast La Vuelta en de wekelijkse voetbalwedstrijden, vinden er jaarlijks diverse grote sportevenementen plaats. Zie hieronder een overzicht van enkele belangrijke, terugkerende sportevenementen in Spanje.

- Formule 1 Grand Prix van Spanje 2020, Montmeló. Sinds 1991 wordt de jaarlijkse F1 race op dit circuit gehouden. Dit was ook het circuit waar Max Verstappen de eerste Grand Prix-zege behaalde van zijn carrière. Website: www.circuitcat.com/en/.
- De MotoGP is in Spanje een erg populaire sport en er vinden vier Grand Prix Races van de MotoGP¹⁵ plaats in Spanje, namelijk 1) de Red Bull Moto GP, Jerez, 2) Grand Prix Monster Energy de Catalunya in Barcelona, 3) Grand Prix MotorLand Aragon en 4) Grand Prix Motul de la Comunitat Valenciana in Valencia. De rechten van de MotoGP zijn sinds 1992 in handen van het Spaanse sportmanagementbureau Dorna Sports¹⁶. Sinds 2012 is er onafgebroken een Spanjaard kampioen geworden van de MotoGP. De beste coureur op dit moment is Marc Márquez. Hij won de afgelopen 4 jaar het kampioenschap van de MotoGP en heeft in totaal 6 kampioenschappen behaald.
- Andalucía Valderrama Masters 2020, Cádiz. Is een van de golftoernooien van de European Tour en daarmee een belangrijk sportevenement in Spanje. Website: <https://estrelladamandaluciamasters.golf/en/>. Er vindt ook een toernooi van de European Tour plaats in Madrid, namelijk de Mutuactivos Open de España. Website: www.mutuactivosopen.com/
- Mutua Madrid Open Tennis Toernooi is een van 9 ATP-1000 toernooien. Dit zijn de belangrijkste tennistoernooien op de 4 Grand Slams na. Zie hier de website van het toernooi: <https://www.madrid-open.com/en/>. Tennis is een belangrijke sport in Spanje, mede dankzij de succes van Rafael Nadal. Ook Barcelona heeft een eigen ATP toernooi, maar hier zijn minder punten te verdienen dan bij het Mutua Madrid Open Tennis Toernooi.
- Marathon van Madrid. Dit is één van de grootste marathons van Europa en heeft ruim 10.000 deelnemers. De marathon beschikt ook over het IAAF Gold Label Road Race, de op hoogste accreditatie van de IAAF (International Association of Athletics Federations). Website: <https://edprocknrollmadrid.com/>
- Euro Hockey League is een tweejaarlijks event in Barcelona. Dit is een van de belangrijkste hockeytoernooien voor clubteams. Het evenement is een coproductie van de EHF (Europese Hockeybond), Southfields (Nederlandse productiemaatschappij) en MediaPro (Spaans multimediatekstbedrijf). Website: <https://ehlhockey.tv/>
- In de paardensport zijn er jaarlijks diverse grote internationale toernooien in Spanje, waarvan de Longines Global Champions Tour in Madrid (<https://www.gcglobalchampions.com/>) en de Longines FEI Jumping Nations Cup Final in Barcelona (<https://www.csio-barcelona.com/>) de grootste zijn. De Global Champions Tour is tevens van een Nederlandse organisatie uit Valkenswaard, namelijk de Global Champions Tour.

De bovenstaande events bieden niet direct concrete kansen in de vorm van lopende tenders. Echter, zijn deze events wel interessant voor bijvoorbeeld Nederlandse toeleveranciers van sportevenementen, bedrijven die zich bezighouden met fan experience, ticketing systemen, of andere bedrijven die van toegevoegde waarde kunnen zijn voor een sportevenement.

Bedrijven met interesse in de kansen rondom sportevents kunnen contact opnemen met publieke partijen, zoals RVO (sport@rvo.nl), de economische afdeling van de Nederlandse ambassade in Madrid (mad-ea@minbuza.nl) en het NBSO in Barcelona (info@nbsso-barcelona.com) via <https://www.handelmetspanje.com/nl/home>. Daarnaast zijn er ook diverse private partijen die kunnen

¹⁵ Bron: <https://www.motogp.com/>

¹⁶ Website: <https://www.dorna.com/>

ondersteunen bij het activeren van deze marktkansen, deze staan vermeld in het hoofdstuk “Handvaten opvolging Nederlandse bedrijven”. Deze partijen kunnen ook adviseren met betrekking tot de verschillende subsidie- en financieringsmogelijkheden voor internationaal zakendoen, een overzicht hiervan staat achteraan in dit document.

Het is ook mogelijk om op individuele basis de marktkansen te activeren. Hiervoor kan eventueel contact opgenomen worden met bedrijven die gespecialiseerd zijn in het zakendoen met Spanje. Verderop in dit document staat een overzicht van deze partijen.

Concrete kansen en investeringen

De kansen voor Nederlandse bedrijven liggen met name op het gebied van innovatie, kennis en digitalisering. Hieronder staan per sector diverse kansen en concrete projecten genoemd.

Voetbal

Voetbal is veruit de grootste sport in Spanje. Uit onderzoek van PwC¹⁷ blijkt dat La Liga, de professionele competitie, in het seizoen 2016/2017 goed was voor een economische impact van €15 miljard. Daarnaast leverde het professionele voetbal 184,626 banen op. De economische impact wordt berekend in de ruimste zin des woords. Zo worden niet alleen de begrotingen van de clubs, sponsoring, tv-rechten, merchandising en de werknemers van de clubs meegerekend, maar bijvoorbeeld ook de inkomsten van de horeca die gerelateerd zijn aan La Liga en de extra banen die La Liga oplevert in de horeca. Zie voor een exacte specificatie ook het rapport van PwC “Economic Fiscal and Social Impact of Professional Football in Spain, December 2018”¹⁸. Ook bracht La Liga €4,1 miljard aan belastingen op voor de Spaanse staat, blijkt uit hetzelfde rapport. De belastingen bestonden met name uit btw, inkomstenbelasting en vennootschapsbelasting.

Een van de concrete investeringsprojecten die momenteel speelt in Catalonië, is de verbouwing van Camp Nou, het stadion van FC Barcelona. Het stadion wordt gemoderniseerd, uitgebreid en er komen meer skyboxen¹⁹. De totale begroting voor deze verbouwing is geschat op €400 miljoen. Het ontwerp voor de verbouwing van Camp Nou is gemaakt door het Japanse architectenbureau Nikken Sekkei in samenwerking met de Spaanse architecten Pascual and Ausió Arquitectos. Er zal een Spaans bouwbedrijf betrokken zijn bij de verbouwing van Camp Nou, in 2020 zal bekend worden welk bouwbedrijf dit zal zijn. Voor Nederlandse toeleveranciers en slimme oplossingen voor stadions, biedt deze verbouwing concrete kansen. Bij FC Barcelona is tevens de Nederlander dhr. Steven Wilbrenninck werkzaam, hij is bij FC Barcelona mede verantwoordelijk voor de verbouwing van Camp Nou.

Ook andere stadions in Spanje zijn bezig met de renovatie van hun stadion tot smart stadium, waaronder Real Madrid. In 2019 kondigde Real Madrid namelijk de verbouwing van Santiago Bernabéu aan. De capaciteit van het stadion blijft hetzelfde, maar er komt een uitschuifbaar dak en een LED scherm rondom het gehele stadion. De kosten voor de verbouw zijn €500 miljoen euro. Het stadion is ontworpen door het Duitse GMP architecten in samenwerking met de Spaanse bureaus L35 en Ribas & Ribas arquitectes²⁰.

Op het gebied van innovatie, beschikt FC Barcelona tevens over de Barca Innovation Hub²¹. Dit is een afdeling van FC Barcelona die startups begeleidt en ze direct kansen biedt binnen FC Barcelona. Daarnaast is de Barca Innovation Hub ook actief bezig om kennis uit te wisselen, door het organiseren van congressen en seminars, workshops, online opleidingen en één-op-één begeleiding. Deze programma's zijn ook toegankelijk voor Nederlandse bedrijven. Echter, zijn er voor bepaalde events

¹⁷ Bron: <https://www.forbes.com/sites/bobbymcmahon/2019/03/07/report-claims-that-spains-la-liga-is-responsible-for-generating-an-astonishing-17-9b-in-income/#7aa4fd31182c>

¹⁸ Bron: <https://files.laliga.es/201902/28182301economic--fiscal-and-social-impact-of-professional.pdf>

¹⁹ Bron: Interviews & <https://www.fcbarcelona.com/en/card/708165/this-is-the-futur-camp-nou#>

²⁰ Bron: https://www.dearchitect.nl/architectuur/nieuws/2019/04/verbouwing-estadio-bernabeu-kost-500-miljoen-101208514?_ga=2.250909185.661930873.1587108640-1227857461.1587108640

²¹ Website: <https://barcainnovationhub.com/>

voorwaarden gesteld. Zo kunnen bedrijven zich alleen maar voor het congres aanmelden, als zij een online opleiding hebben gevolgd via de Barca Innovation Hub.

De bouwprojecten bieden kansen voor Nederlandse bedrijven die zich bezighouden met stadionbouw, smart stadions, toeleveranciers van stadions, et cetera. Om de slagingskans te vergroten en om in contact te komen met de juiste Spaanse stakeholders, is het advies van Orange Sports Forum om bij voldoende interesse een collectieve activiteit te organiseren. Dit kan bijvoorbeeld een handelsmissie naar Madrid en Barcelona zijn met een delegatie van Nederlandse bedrijven. Tijdens deze handelsmissie kunnen afspraken gemaakt worden met de architectenbureaus, de voetbalclubs, de eigenaren van de stadions, het bouwbedrijf en andere stakeholders. Het is ook mogelijk om de Spaanse stakeholders uit te nodigen naar Nederland, voor een fieldtrip langs de Nederlandse bedrijven en projecten.

Bedrijven met interesse in deze marktkansen kunnen zich melden bij de publieke of private partijen, zoals vermeld in het hoofdstuk "Handvaten opvolging Nederlandse bedrijven".

Ook is het belangrijk om goed voorbereid te zijn op de marktkansen, de exacte vraag, de zakencultuur in Spanje, de stakeholders, et cetera. Verderop in dit kansenrapport bevindt zich een overzicht van relevante websites en marktinformatie.

Fietsindustrie

Een andere sector die veel kansen biedt voor Nederlandse bedrijven uit de sport, is de fietsindustrie. Fietsen is in Spanje in opkomst. De sector groeit hard en heeft een sterke economische impact. Ook vanuit de Spaanse overheid wordt er steeds meer aandacht besteed aan de fiets. Zo is in 2016 het Nationaal Strategisch Fietsplan²² (Plan Estratégico Estatal de la Bicicleta) gepresenteerd. Uit dit plan blijkt dat in 2013 één miljoen fietsen werden verkocht met een totale waarde van €1,05 miljard. In totaal leverde dit ruim 14.000 banen op bij verkooppunten en in de productie van fietsen en toebehoren. In Spanje zijn zo'n 250 distributeurs en productiebedrijven in de fietsindustrie en 3.000 fietsenwinkels. In dit cijfer is het fietstoerisme niet meegerekend, naar schatting is het fietstourisme goed voor bijna €2 miljard en 30.000 banen. Dit geeft het belang van de fietsindustrie van Spanje weer. De verwachting is ook dat dit cijfer blijft groeien en dat de fiets ook steeds belangrijk wordt als vervoersmiddel, zoals stadsfietsen en de elektrische fiets.

Hetzelfde rapport geeft ook aan dat de fietsindustrie veel groter is dan de bovenstaande zaken, denk hierbij aan fietsverhuur, gidsen, routeontwerpers, fietsroutes en apps die reizen en sporten met de fiets gemakkelijker en aantrekkelijker maken. Ook is er vanuit Spanje een groeiende vraag naar ingenieurs en stedenbouwkundigen die de bijbehorende infrastructuur kunnen verwezenlijken (wegen, fietspaden, fietsenstallingen, etc.).

Fietsen als sport krijgt ook veel aandacht in het Nationaal Strategisch Fietsplan. Zo refereren zij aan een onderzoek van de CSD en de Sociological Research Center (CIS), waaruit blijkt dat 58% van Spaanse huishoudens een fiets heeft. Ook binnen de sportartikelenindustrie is de fietssport een belangrijke inkomstenbron en goed voor zo'n 20% van de totale omzet. Van de één miljoen fietsen die er jaarlijks verkocht worden, betreft 63% een mountainbike.

Het Nationaal Strategisch Fietsplan dateert uit 2016 en doet voorspellingen voor de komende jaren, maar zij beschikken dus niet over actuele gegevens. In 2020 zal er een nieuw Nationaal Strategisch Fietsplan worden gepresenteerd. Uit andere bronnen, zoals de fietsbarometer 2019 van Red de ciudades por la biciletta (netwerk van fietssteden) blijkt dat de fietsindustrie en het fietsgebruik jaarlijks groeit²³. Zij geven aan dat 50,7% van de Spanjaarden tussen de 12 en 79 jaar een frequente fietsgebruiker is, 22,4% van de Spanjaarden in deze leeftijdscategorie gebruikt wekelijks de fiets en 3,5% dagelijks. De verwachtingen van de fietsbarometer zijn dat de fietsindustrie en het gebruik van de fiets ook de komende jaren blijft groeien.

²² Bron: <https://conbici.org/plan-estrategico-estatal-de-la-bicicleta>

²³ Bron: <https://www.ciudadesporlabicicleta.org/2019/12/10/presentacion-del-barometro-de-la-bicicleta-2019/>

Spanje wil voornamelijk het fietstoerisme stimuleren en het gemotoriseerde verkeer in de centra van steden verminderen, door mensen meer te laten fietsen. De fietsindustrie is dus voornamelijk gericht op mobiliteit en in mindere mate op sport. Concreet heeft het Nationaal Strategisch Fietsplan tien speerpunten genoemd, namelijk:

1. Het openen van een uitvoerend overheidsorgaan voor de fietsindustrie (La Oficina Estatal de la Bicicleta).
2. Oprichting van een kennisbank in relatie tot de fietsindustrie (Creación del Observatorio Estatal de la Bicicleta).
3. Adviesorgaan met betrekking tot de wet- en regelgeving in relatie tot fietsen.
4. Het integreren van fietsen in de samenleving, waaronder het communiceren van wet- en regelgeving, het realiseren van fietsstallingen en fietspaden et cetera.
5. Technische aspecten, zoals veiligheid, de technische kenmerken van de fiets controleren, garanties, et cetera.
6. Intermobiliteit, zoals het afstemmen van het openbaar vervoer op het fietsgebruik.
7. Promotie en training voor het gebruik van de fiets en kinderen leren fietsen.
8. Economische impact van de fiets, zoals de distributie, verhuur en verkoop, het ontwikkelen van innovaties voor de fiets, het ontwikkelen van apps, et cetera.
9. Belasting- en ondersteuningsmaatregelen, zoals het verlagen van de belasting op de aankoop en het gebruik van fietsen.
10. Coördinatie tussen alle organen en organisaties die direct of indirect betrokken zijn bij de fietsindustrie.

Het Nationaal Strategisch Fietsplan dateert uit 2016, maar binnenkort wordt een nieuwe versie gepresenteerd. Spanje zal de komende jaren dus veel investeren in de fietsindustrie. Nederland is bij uitstek een land met veel ervaring met fietsen en met een grote fietsindustrie. Dit biedt daarom veel kansen voor Nederlandse bedrijven. Het zou daarom goed zijn om de ontwikkelingen op dit vlak te blijven volgen en activiteiten te organiseren om met de juiste Spaanse stakeholders in contact te komen. Dit kan bijvoorbeeld tijdens de start van La Vuelta in Nederland.

Naast het nationale beleid, zijn ook diverse gemeenten op regionaal niveau bezig om de fietsindustrie te promoten. De steden waar het meeste gebruik wordt gemaakt van de fiets zijn: Sevilla (59,7%), Zaragoza (58,1%), Valencia (55,77%), Barcelona (51%) en Madrid (47%)²⁴.

De gemeente Zaragoza is bijvoorbeeld sinds 2017 actief bezig met de positionering van de stad als fietsstad²⁵. Zij zijn door de Spaanse overheid verkozen als één van de steden waar het Nationaal Strategisch Fietsplan uitgewerkt dient te worden. In de stad worden een aantal evenementen georganiseerd onder de noemer 'Zaragoza City of Bikes'. Sindsdien is ook de fietsinfrastructuur vernieuwd. In 2019 wil de stad 'Zaragoza City of Bikes' verder uitbreiden met een innovatielab genaamd 'LaBici', een laboratorium voor fietsinnovaties²⁶. De Spaanse fietsvereniging ConBici²⁷ is een van de drijvende krachten achter dit plan.

Nederlandse bedrijven met innovaties uit de fietssport, kunnen deel uitmaken van het innovatielab en de programma's. Concreet liggen er dus kansen voor Nederlandse bedrijven die zich bezig houden met (fiets)mobiliteit, met toeleveranciers aan de fietsindustrie, innovaties en technologie voor de fietsindustrie.

LaBici zit nog in de opstartfase, hierdoor is het een goed moment om vanuit Nederland een gezamenlijke activiteit te organiseren met betrekking tot de fietsindustrie in Spanje. Zoals het uitnodigen van een Spaanse delegatie van LaBici, de stad Zaragoza en ConBici naar Nederland. Dit geeft de stakeholders uit de fietsindustrie de kans om meer te weten te komen over het project en de

²⁴ Bron, de fietsbarometer 2019: <https://www.ciudadesporlabicicleta.org/wp-content/uploads/2019/12/RCxB-Bar%C3%B3metro-de-la-Bicicleta-2019.pdf>

²⁵ Bron: <https://www.rvo.nl/onderwerpen/internationaal-ondernemen/landenoverzicht/spanje/zakelijke-kansen>

²⁶ Bron: <https://openurbanlab.com/2019/01/08/laboratorio-de-innovacion-de-la-bicicleta-empieza-a-rodar/>

²⁷ Website: <https://conbici.org/>

doelstellingen en dit geeft Nederland de kans om zich te presenteren aan deze delegatie en ze direct in de praktijk te laten zien wat Nederland te bieden heeft op het gebied van de fietssport. De start van La Vuelta in Nederland kan hier een uitstekend momentum voor zijn. Bedrijven met interesse kunnen zich in dit kader melden bij RVO via sport@rvo.nl of bij de publieke en private partijen, zoals benoemd in het hoofdstuk “Handvaten opvolging Nederlandse bedrijven”.

Deze organisaties zullen de interesse van bedrijven registreren en bij voldoende interesse in een collectieve aanpak, het vervolgtraject vormgeven. Een mogelijke vervolgstap zou kunnen zijn om de Spaanse stakeholders uit de fietsindustrie uit te nodigen voor de start van La Vuelta in Nederland voor een fieldtrip in combinatie met een bussevent.

Olympische Spelen in Spanje

Spanje is tevens bezig om een BID voor te bereiden voor de Olympische Winterspelen van 2030. Spanje wil deze Winterspelen organiseren in Barcelona en de Pyreneeën²⁸. Als Nederlandse bedrijven hier in een vroeg stadium bij zijn, kan dit de Nederlandse bedrijven een voorsprong geven op het moment dat de Olympische Winterspelen daadwerkelijk naar Barcelona gaan. Een dergelijk evenement brengt veel marktkansen met zich mee op het gebied van duurzame sportfaciliteiten, smart stadions, smart city, toeleveranciers van sportevenementen, et cetera. Echter zijn er ook veel Nederlandse bedrijven met ervaring bij de Olympische Spelen of wintersportevenementen, zoals MTD Pure Water (watervoorziening), Polar Technologies Europe BV (kunstsnieuw) of Ice-World International (schaatsbanen).

Daarnaast laat de Spaanse minister van Cultuur en Sport, José Manuel Rodríguez Uribe, momenteel ook de haalbaarheid van een BID voor de Olympische Spelen van 2032 onderzoeken, met als beoogde speelstad Madrid²⁹. Naar verwachting zal in 2021 of 2022 een keuze gemaakt worden over de toekenning van de Olympische Spelen van 2030 en 2032.

Aangezien de concrete kansen rondom de Olympische Spelen pas actueel worden als Spanje officieel gekozen wordt als gastland van de Olympische Spelen, is het op dit moment nog niet relevant een gezamenlijke activiteit te organiseren op dit thema. Echter, kunnen bedrijven met interesse zich wel melden bij RVO (sport@rvo.nl). Zodoende kan de Nederlandse overheid bijvoorbeeld al contact opnemen met het Spaanse Ministerie van Sport om te informeren naar de stand van zaken rondom de Olympische Spelen en het BID. De Nederlandse bedrijven kunnen dan al in een vroeg stadium gepresenteerd worden aan de juiste Spaanse stakeholders. Wanneer Spanje de Olympische Spelen toegewezen krijgt, geeft dit de geïnteresseerde bedrijven een voorsprong op andere landen en zouden de contacten verder geïntensiveerd en opgevolgd kunnen worden middels collectieve activiteiten, zoals een handelsmissie of meerjarige publiek-private partnerships.

Kansen Consejo Superior de Deportes (CSD)

Bij het overzicht van de publieke partijen in Spanje, staan enkele doelstellingen en programma's uitgebreid beschreven. Er liggen dus voornamelijk marktkansen voor Nederlandse bedrijven in relatie tot deze thema's. Dit kunnen Nederlandse bedrijven zijn die actief zijn binnen de vrouwensport, het ontwikkelen van beweegprogramma's en scouting en talentontwikkeling. De kansen en sectoren met betrekking tot deze programma's zijn dus erg divers. Momenteel lopen er geen concrete tenders of aanbestedingen rondom deze programma's. Nederlandse organisatie die een toegevoegde waarde kunnen leveren voor deze programma's, kunnen contact opnemen met de Nederlandse ambassade in Madrid. Zij kunnen mogelijk ondersteuning bieden bij het leggen van een eerste contact.

²⁸ Bron: <https://gamesbids.com/eng/featured/ioc-claims-sapporo-salt-lake-city-and-barcelona-in-running-to-host-winter-olympics/>

²⁹ Bron: <https://gamesbids.com/eng/summer-olympic-bids/future-summer-bids/spanish-government-to-explore-a-madrid-2032-olympic-games-bid/>

Gaming en E-sports

De gaming-industrie is sterk ontwikkeld in de Spaanse economie. Spanje staat op de 4e plaats op de ranglijst van de virtuele gamesindustrie in Europa, na het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk en Duitsland. Wereldwijd staat Spanje op de 9e plaats als het gaat om de omzet van de game industrie. De gaming sector is de belangrijkste industrie binnen het marktsegment audiovisuele en interactieve recreatie. De videogame industrie is in Spanje zelfs de belangrijkste binnen de bredere vrijetijdsindustrie. Spanjaarden besteden gemiddeld 6,6 uur per week aan videogames³⁰.

Vanaf het jaar 2017 begonnen de centrale regering, autonome regio's en belangrijke decision makers uit de industrie een interministeriële groep te vormen die als doelstelling heeft om de groei van de sector te stimuleren. Ze verwachten dat in 2020 ruim 1.000 mensen werkzaam zijn in e-sports³¹.

De enorme groei van de afgelopen jaren en de positieve toekomstperspectieven van de sector in Spanje bieden een aantrekkelijk klimaat voor Nederlandse videogameontwikkelaars- en distributeurs om actief te worden op de Spaanse markt. Daarnaast heeft een groot deel van de internationale gameontwikkelaars zich al gevestigd in Spanje, zoals King (Candy Crush Saga), Social Point en Ubisoft. Het NBSO in Barcelona heeft onlangs een kansenrapport opgesteld voor de gamesector in Catalonië, dit rapport is te lezen via de website van het NBSO in Barcelona³².

Veel mensen kennen de games uit de entertainment industrie, zoals de spellen die via consoles (bijv. Playstation en Xbox) of op de PC gespeeld worden. Echter, komen er vanuit de gaming-industrie steeds meer toepassingen van games en simulaties in het onderwijs, de zorg, training en communicatie. Dit noemt men serious gaming of applied gaming.

Het kan voor de Nederlandse game-industrie interessant zijn om zakelijke activiteiten richting Spanje te organiseren. Er zijn in Nederland enkele partijen die de Nederlandse gaming-industrie vertegenwoordigen. De grootste is de DGA (Dutch Gaming Association), zij hebben 79 leden waaronder bedrijven en kennisinstellingen. Zij houden zich o.a. bezig met het internationaliseren van de Nederlandse gaming-industrie³³. Daarnaast werken zij ook samen met Creative Holland³⁴. Zij ondersteunen de Nederlandse creatieve industrie met export en zij zien de gaming-industrie ook als onderdeel van de creatieve sector. Creative Holland richt zich voornamelijk op gamebedrijven uit de entertainment kant, waar de gamebedrijven uit het netwerk van Orange Sports Forum zich meer richten op e-sports en interactieve games. De bovenstaande partijen zouden geschikt zijn om bijvoorbeeld gezamenlijk een vervolg op deze marktkansen in Spanje te initiëren in samenwerking met de Nederlandse overheid.

Kennis

Naast de kansen gespecificeerd per sport, blijkt uit de interviews dat er ook een brede behoefte is aan kennis. Spanje kent nauwelijks opleidingen die gericht zijn op sportmarketing, sportbeleid, het organiseren van evenementen, et cetera. De opleidingen die er zijn in Spanje, richten zich voornamelijk op het opleiden van trainers en coaches. Hier liggen dus kansen voor Nederlandse bedrijven en kennisinstellingen, omdat Nederland deze opleidingen wel aanbiedt. Ook opleidingen voor bestuursfuncties bij sportclubs of sportbonden zijn er in Spanje niet. Nederlandse sportbonden bieden wel cursussen aan om vrijwilligers, bestuurders en professionele bestuurders op te leiden. Nederlandse partijen kunnen hier uitstekend op inspelen. Ook in dit geval kunnen geïnteresseerde partijen zich melden bij de publieke en private organisaties, zoals eerder gemeld in dit rapport en beschreven in het "Handvaten opvolging Nederlandse bedrijven".

³⁰ Bron: Bron, jaarverslag AEVI 2017: http://www.aevi.org.es/web/wp-content/uploads/2018/07/AEVI_Anuario2017.pdf

³¹ Bron: <http://www.aevi.org.es/e-sports/>

³² Website Kansenrapport Gamesector: https://www.handelmetspanje.com/nl/news/de-kansrijke-catalaanse-videogamesector/?utm_source=linkedin

³³ Website: <https://dutchgamesassociation.nl/>

³⁴ Website: <https://www.creativeholland.com/nl/games>

Op het gebied van internationalisering van sport en/of educatie, zijn er diverse gespecialiseerde private clusterorganisaties, zoals Orange Sports Forum, Amsterdam Institute of Sport Science (AISS), Cluster Sports & Technology en Nuffic. Deze partijen kunnen eveneens benaderd worden in verband met een individuele opvolging.

Kansen voor het NL bedrijfsleven in relatie tot de start van de Vuelta

Kansen in relatie tot de sponsors van de Vuelta

De aanleiding van het Kansenrapport Sport voor Spanje is de start van La Vuelta in Nederland. Vanwege de uitbraak en maatregelen rondom COVID-19 is de start van La Vuelta 2020 verplaatst naar Spanje. De verwachting is dat de start van La Vuelta in de toekomst alsnog in Nederland plaatsvindt, daarom blijven de kansen in relatie tot de sponsors van La Vuelta relevant.

La Vuelta is onderdeel van de ASO (Amaury Sport Organisation), een Frans bedrijf dat vele grote sportevenementen organiseert, waaronder vele wielervedklassiekers, de Tour de France en Parijs-Dakar. La Vuelta kent diverse verschillende sponsors, welke in de onderstaande tabel staan weergegeven³⁵.

Bedrijf	Website	Sector / type bedrijf
Hoofdsponsor		
Carrefour	https://www.carrefour.eu/nl.html	Supermarkt
Official broadcasters		
RTVE	http://www.rtve.es/	Media (publieke omroep Spanje)
Eurovision	https://www.ebu.ch/home	Media (platform waar o.a. NL'se omroepen lid van zijn)
Main sponsors		
Cofidis	https://www.cofidis.es/es/index.html	Financiële dienstverlener
Loterias	https://www.loteriasypuestas.es/en/loteria-nacional	Loterij
Skoda FR-UK	https://www.welovecycling.com/wide/	Automeerk
Andalucía	http://www.andalucia.org	Toerismebureau
Fenie energie	https://www.fenieenergia.es/	Energiemaatschappij
Continental	https://www.continental-tires.com/car	Bandenfabrikant
Telecommunication partner		
Movistar	https://www.movistar.es/	Telekombedrijf (telefoon en TV-aanbieder)
Official sponsors		
Fragata	https://www.fragata.es/en	Voedingsmiddelen (met name olijf-producten)
Fertiberia	https://www.fertiberia.com/	Chemiebedrijf (kunstmest tot ruwe grondstoffen)
Dimension data / NTT	https://hello.global.ntt/tourdefrance	Technologiebedrijf in communicatie, data en security
Tissot	https://www.tissotwatches.com/nl-nl/	Horlogemerk
Elpozo	https://www.elpozo.com/	Voedingsmiddelenbedrijf (vleeswaren)
Caser	https://www.caser.es/	Verzekeringen
Santini	https://www.santinicycling.com/en/	Sportkleding (wielrennen)
Halcon viajes	https://www.halconviajes.com/	Reisbureau
Namedsport	https://www.namedsport.com/en/	Sportvoeding
Turismo de Italia	http://www.italia.it/en/home.html	Toerismebureau Italië
Ecopilas	https://www.ecopilas.es/en/home/	Recyclen batterijen en accu's
Ambilamp	https://www.ambilamp.es/	Recyclen van lampen

³⁵ Bron: <https://www.lavuelta.es/en/>

Shimano	https://www.shimano.com/en/	Sportartikelen en onderdelen fietsen, vissen en roeien.
Official suppliers		
Yamaha	https://www.yamaha-motor.eu/es/es/	Motormerk
Teka	https://www.teka.com/es-es/	Leverancier keukenapparatuur
Europcar	https://www.europcar.es/ofertas/vuelta-espana-2018	Autoverhuur
Lanjaron	https://www.lanjaron.com/	Mineraalwater
Renfe	http://www.renfe.com/	Vervoersbedrijf van de Spaanse overheid
Plátano de Canarias	https://platanodecanarias.es/	Banenindustrie Canarische Eilanden
Ambar	https://ambar.com/	Biermerk
Segafredo	https://www.segafredo.it/it/	Koffiemark
Aves Hidalgo	https://www.aveshidalgo.com/	Voedingsmiddelenindustrie (pluimveesector)
Serviall	http://www.serviall.com/	Zakelijke dienstverlening voor de medische en juridische sector
Siroko	https://www.siroko.com/	Sportkleding en accessoires
Education First	https://www.ef.nl/	Onderwijsinstelling (met name taal en cultuur)
Ecovidri	https://www.ecovidrio.es/	Afvalinzameling / recycling
Official medias		
AS	https://as.com/	Sportmedia in Spanje
Ciclismo	https://www.ciclismoafondo.es/	Sportmedia, specifiek wielrennen
Official online store		
DeporVillage	https://www.deporvillage.net/la-vuelta	Webshop sportartikelen

De lijst van sponsoren is dermate divers, dat er voor veel Nederlandse bedrijven zakelijke kansen liggen bij de sponsoren van La Vuelta. Echter, blijkt dat het erg lastig is om de sponsoren te activeren tijdens La Vuelta. De ASO heeft in het verleden business events georganiseerd voor de sponsoren, maar dit bleek niet rendabel vanwege het geringe aantal aanmeldingen. De sponsoren van La Vuelta zien in La Vuelta een uitstekend communicatiemiddel om hun doelgroep te bereiken. Daarnaast zijn veel sponsoren direct betrokken bij de organisatie van La Vuelta en is de sponsoring een onderdeel van de zakelijk deal met La Vuelta. Uit de ervaring van de ASO bleek daarom dat er bij dergelijke business events niet de juiste medewerkers van de sponsoren aanwezig waren. Het waren met name accountmanagers en marketeers die aan elkaar gekoppeld werden, in plaats van bijvoorbeeld inkopers aan de ene kant en verkopers aan de andere kant. Hierdoor ontstond er een mismatch binnen de doelgroep, waardoor de meerwaarde van de business events nihil bleek en de animo hiervoor afnam.

De meest interessante sponsoren van La Vuelta voor Nederlandse bedrijven, zijn bedrijven uit de voedingsmiddelenindustrie, recycling/afvalverwerking en sportmerken en - producten. Dit zijn thema's die in Nederland ook een grote rol spelen en waar veel Nederlandse bedrijven werkzaam in zijn. Dit kan zowel op individuele als collectieve basis opgevolgd worden. In het geval van een eventueel collectief (business) event, dient er lering getrokken te worden uit de ervaringen van de ASO met betrekking tot de business events, er zal vooraf goed gekeken moeten worden naar de juiste doelgroep binnen de sponsoren. Het is belangrijk om in kaart te brengen wat de Nederlandse bedrijven willen bereiken met een mogelijk business event tijdens La Vuelta en hierop heel gericht de juiste personen uitnodigen. Bedrijven met interesse in een missie en business event, kunnen zich melden bij RVO via sport@rvo.nl.

Kansen in relatie tot de sponsors van de deelnemende wielerploegen

Ook de kansen in relatie tot de sponsors van de deelnemende wielerploegen, zijn samengesteld in verband met de start van La Vuelta in Nederland. De start van La Vuelta 2020 vindt vanwege COVID-19 niet meer plaats in Nederland, maar aangezien de verwachting is dat de start van La Vuelta in de toekomst alsnog in Nederland plaatsvindt, blijven de kansen in relatie tot de sponsors van de wielerploegen relevant.

Het deelnemersveld van La Vuelta 2020 wordt gevuld met alle ploegen uit de UCI World Tour³⁶ (19) en aangevuld met enkele wildcards voor Proteams. De ploegen uit de World Tour zijn inmiddels bekend, maar de wildcards nog niet. Zie hieronder een lijst van de wielerploegen en de bijbehorende sponsors.

WorldTour ploegen	Land	Hoofdsponsors	Website
AG2R La Mondiale	Frankrijk	AG2R La Mondiale (verzekeringsmaatschappij)	https://www.cyclisme.ag2ramondiale.fr/
Astana	Kazachstan	'Astana' Presidential Club (overheid)	http://www.astanaproteam.kz/
		Samruk Kazyna (investeringsfonds van de overheid)	
Bahrain McLaren	Bahrein	McLaren (autoindustrie)	https://teambahrainmerida.com/
		Bahrein (overheid gerelateerde organisaties)	
BORA-hansgrohe	Duitsland	Bora (keukenapparatuur)	https://www.bora-hansgrohe.com/en
		Hansgrohe (kranen, douches, et cetera)	
CCC	Polen	CCC (kleding en accessoires, schoenen en tassen)	https://cccteam.eu/
Cofidis	Frankrijk	Cofidis (financiële instelling)	https://www.equipecofidis.com/fr/accueil
Deceuninck-Quick-Step	België	Deceuninck (ramen, deuren, gevelbekleding, etc.)	https://www.deceuninck-quickstep.com/nl
		Quick-Step (vloeren)	
EF Education First	Verenigde Staten	Eeducation First (onderwijsinstelling)	https://www.efprocycling.com/
Groupama-FDJ	Frankrijk	Groupama (verzekeringen)	https://www.equipecycliste-groupama-fdj.fr/
		FDJ (loterij)	
Israel Start-Up Nation	Israël	Reinvent.com (incubator)	https://israelcyclingacademy.com/
Jumbo-Visma	Nederland	Jumbo (supermarkt)	https://www.teamjumbovisma.nl/
		Visma (software bedrijf)	
		HEMA (retail)	
Lotto Soudal	België	Lotto (loterij)	https://lottosoudal.be/nl
		Soudal (bouwmaterialen)	
Mitchelton-Scott	Australië	Mitchelton (wijn)	https://www.greenedgecycling.com/
		Scott (sportkleding en -artikelen)	
Movistar	Spanje	Movistar (telecombedrijf)	https://movistarteam.com/en
NTT	Zuid-Afrika	NTT (technologiebedrijf)	http://www.africasteam.com/
Team Ineos	Verenigd Koninkrijk	Ineos (producent van olie, chemicaliën, etc.)	https://www.teamineos.com/

Team Sunweb	Duitsland	Sunweb (reisbureau)	https://teamsunweb.com/
Trek-Segafredo	Verenigde Staten	Trek (wielrenfietsen)	https://racing.trekbikes.com/trek-segafredo
		Segafredo (koffie)	
UAE Emirates	Verenigde Arabische Emiraten	UAE (overheid)	http://www.uaeteamemirates.com/

Ook bij de wielerploegen is een divers beeld te zien van sponsors. Voor Nederlandse bedrijven kunnen de buitenlandse overheden zakelijke kansen bieden, zoals Bahrein, de Verenigde Arabische Emiraten en Astana (Kazachstan). Deze overheden kunnen interessant zijn voor verschillende sectoren, waaronder sport, life sciences and health, agrifood, high tech systems, et cetera.

Op het gebied van innovatie is met name de Israel Start-Up Nation interessant voor Nederlandse bedrijven, aangezien het een incubator programma voor startups is. Er zijn diverse Nederlandse bedrijven voor wie dit interessant is zoals startups, maar ook Nederlandse incubators, zoals High Tech XL en Startup Bootcamp zijn interessant voor mogelijke samenwerkingen.

Daarnaast zijn er vele leveranciers van fietskleding, fietsen en fietsproducten verbonden aan de wielerteams. Deze kunnen interessant zijn voor Nederlandse bedrijven die bijvoorbeeld innovaties hebben op deze thema's of Nederlandse groothandelaren die in contact willen komen met deze bedrijven.

Kansen in relatie tot overige Spaanse partijen die aanwezig zullen zijn tijdens de start van de Vuelta

Buiten de wielerploegen, toeleveranciers en de organisatie van La Vuelta, zullen er niet veel interessante partijen bij de start van La Vuelta aanwezig zijn. In het verleden is door de ASO geprobeerd om meer bedrijven te activeren voor La Vuelta, echter is de ASO hiermee gestopt vanwege een gebrek aan interesse, blijkt uit een interview met de ASO. Er zullen ook enkele politici en hoge ambtenaren aanwezig zijn, maar geen CEO's van grote bedrijven. Echter, wanneer ze persoonlijk uitgenodigd worden en er een specifiek programma is, is het mogelijk om deze partijen en personen bij een business event rondom de start van La Vuelta te betrekken.

In 2015 vond de start van de Tour de France plaats in Utrecht en hier werd door EEN (Enterprise European Network) een matchmaking event georganiseerd. Veel bedrijven uit Europa waren in Utrecht om rondom de start van de Tour andere internationale bedrijven te ontmoeten. Echter, zal er een specifiek evenement georganiseerd moeten worden met een aantrekkelijk programma, om deze bedrijven uit te nodigen. Dit kan opgepakt worden door RVO in samenwerking met La Vuelta Holanda en Orange Sports Forum. Bedrijven met interesse in dit evenement kunnen zich bij deze partijen melden en op basis hiervan kan de inhoud en doelgroep van het business event worden bepaald.

Handvaten opvolging Nederlandse bedrijven

Voor veel Nederlandse bedrijven zijn er marktkansen in Spanje. Om marktkansen gestructureerd op te volgen, is het raadzaam om bij interesse contact op te nemen met RVO via sport@rvo.nl. Zij zijn bekend met de marktkansen, subsidie- en financieringsmogelijkheden en beschikken over de juiste kennis en achtergrondinformatie om de kansen collectief op te volgen. Op deze manier worden de geïnteresseerde bedrijven op een juiste manier geregistreerd en kan een eventueel gezamenlijk vervolgtraject worden bepaald.

Voor een individuele follow-up, kunnen de bedrijven ondersteund worden door zowel publieke als private partijen. Voorbeelden hiervan zijn RVO, de Nederlandse ambassade in Madrid, het Nederlandse NBSO in Barcelona, de auteur van dit kansenrapport of de private partijen met veel kennis over de Spaanse markt en/of sportmarkt. Een overzicht van deze partijen staat ook beschreven in het hoofdstuk "relevante contacten".

De kansen in de fietsindustrie zijn bijvoorbeeld interessant in samenwerking met de Dutch Cycling Embassy. Zij hebben een netwerk van bedrijven en consultants uit de fietsindustrie en zij kunnen Spanje begeleiden met de ontwikkeling van het fietsen. Ze kunnen de kansen tevens koppelen aan bedrijven uit hun netwerk, waardoor ook de commerciële kansen worden benut.

Op het gebied van gaming en e-sports liggen er kansen voor bedrijven die zich bezighouden met het ontwikkelen van games, VR (virtual reality) en bedrijven die gaming en e-sports combineren met actieve inspanning (sporten) of maatschappelijke thema's. Bij voldoende interesse kunnen de kansen opgevolgd worden in samenwerking met de DGA (Dutch Gaming Association) en/of Creative Holland.

Met betrekking tot de kansen bij de commerciële sportclubs, zijn met name innovatieve Nederlandse bedrijven interessant en bedrijven die zich bezighouden met data en het analyseren van wedstrijden en trainingen. De Barca Innovation Hub is hiervoor tevens een mogelijke Spaanse partner. Op het gebied van innovatie zal samengewerkt worden met andere clusterorganisaties in Nederland, zoals Cluster Sports & Technology en Sportinnovator.

De kansen bij de CSD liggen voornamelijk op maatschappelijke thema's als inclusief sporten, vitaliteit en de promotie van sport. Gezien de grote invloed van de Spaanse overheid op deze programma's, kunnen Orange Sports Forum en de Nederlandse ambassade in Madrid samenwerken om deze kansen op te volgen. Geïnteresseerde bedrijven kunnen zich dan ook melden bij een van deze partijen.

De kansen rondom kennisoverdracht, zijn met name interessant voor Nederlandse kennisinstellingen, maar ook sportbonden in verband met hun opleidingen voor het opleiden van vrijwilligers en bestuurders vermarkten in Spanje. Om dit op te volgen, zal er ook samengewerkt worden met organisaties zoals Nuffic, Amsterdam Institute of Sport Science, Sportinnovator, NOC*NSF en/of Sports & Technology. De interesse zal in eerste instantie gecoördineerd worden via de Nederlandse posten in Spanje en Orange Sports Forum.

Om een eventueel collectief vervolgtraject met betrekking tot de kansen uit dit rapport zo goed mogelijk te organiseren, kunnen de diverse clusterorganisaties en brancheverenigingen bij het vervolg betrokken worden. Zij zijn bekend met de sector en kunnen vanuit een onafhankelijke positie collectieve activiteiten organiseren.

Het is ook mogelijk om op individuele basis de marktkansen te activeren. Hiervoor kan eventueel contact opgenomen worden met bedrijven die gespecialiseerd zijn in het zakendoen met Spanje. In dit kansenrapport staan enkele van deze partijen genoemd. Ook staan er in dit document bruikbare links naar bijvoorbeeld websites voor marktinformatie en de zakencultuur in Spanje.

Relevante contacten

Vanuit Nederland zijn er diverse relevante contacten en bronnen die geraadpleegd kunnen worden met betrekking tot zakendoen in Spanje. Tevens bieden zij diverse programma's aan om bedrijven, kennisinstellingen of andere organisatie te ondersteunen met internationaal zakendoen, zoals subsidies, financieringen, coaching, et cetera. Hieronder staan diverse publieke en private partijen die zowel voor de overheid als voor bedrijven interessant kunnen zijn.

Publieke partijen

- Enterprise European Network: www.enterpriseeuropenetwork.nl
- Kamer van Koophandel: www.kvk.nl
- Nederlandse Ambassade in Madrid: <https://www.nederlandwereldwijd.nl/landen/spanje/over-ons/ambassade-in-madrid>
- Netherlands Business Support Office in Barcelona: <https://www.handelmetspanje.com/nl/home>
- NLinBusiness: <https://nlinbusiness.com/>
- Ondernemersplein: <https://ondernemersplein.kvk.nl/>
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland: <https://www.rvo.nl/>

Veel informatie over Spanje en de diverse organisaties is ook te vinden via de website van het Nederlandse postennetwerk in Spanje. Een overzicht met relevante websites in Spanje is te vinden via: <https://www.handelmetspanje.com/nl/interessante-links/>.

Private partijen

- o AISS: <http://aiss.nl/>
- o ANWB: <https://www.anwb.nl/>
- o Businessclub Spanje: <http://www.businessclubspanje.nl/>
- o Creative Holland: <https://www.creativeholland.com/nl>
- o De Kring (Nederlandse Business Club Barcelona): www.dekring.org
- o Dutch Cycling Embassy: <https://www.dutchcycling.nl/en/>
- o Dutch Gaming Association: <https://dutchgamesassociation.nl/>
- o Dutch Network Spain: <https://dutchnetworkspain.com/>
- o FGHS: <https://fghs.nl/>
- o FME: <https://www.fme.nl/nl>
- o Kenniscentrum voor Sport en Beweging: <https://www.kenniscentrumsportenbewegen.nl/>
- o La Vuelta Holanda: <https://www.lavueltaholanda.com/>
- o Mallorca Dutch Business Club: <http://www.mallorcavandaag.com/>
- o Marbella Dutch Business Club: <https://www.marbelladutchbusinessclub.nl/>
- o MKB Nederland: <https://www.mkb servicedesk.nl/>
- o Nederlandse Zakenkring Valencia: www.nederlandsezakenkringvalencia.com
- o Nederlandstalige Business Club Costa Blanca: <http://www.nbccostablanca.com/>
- o NOC*NSF: <https://nocnsf.nl/>
- o Nuffic: <https://www.nuffic.nl/>
- o Orange Sports Forum: <https://www.orangesportsforum.com/>
- o RAI Vereniging sectie Fietsen: <https://www.raivereniging.nl/fietsen>
- o Sportinnovator: <https://www.sportinnovator.nl/>
- o Sports & Technology: <https://sportsandtechnology.com/>
- o The Dutch Business Club Madrid: <http://thedutchbusinessclub.com/>

Programma's en ondersteuning vanuit de publieke en private partijen

De Nederlandse overheid alsmede private partijen bieden diverse programma's aan om Nederlandse bedrijven te ondersteunen met internationaal zakendoen.

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) is een uitvoerende dienst van het Nederlandse Ministerie van Economische Zaken en Klimaat en Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Zij voeren diverse programma's uit om bedrijven te ondersteunen met internationaal zakendoen.

Zo beschikt RVO over uitgebreide landeninformatie per land, zoals landeninformatie, marktinformatie, informatie over de wet- en regelgeving, et cetera. Zie voor de landenpagina van Spanje: <https://www.rvo.nl/onderwerpen/internationaal-ondernemen/landenoverzicht/spanje>. Veel van deze informatie is ook te vinden in een mobiele app, namelijk Internationaal Ondernemen.

RVO organiseert en initieert ook handelsmissies met bedrijven en bewindvoerders, ze organiseren workshops, netwerkbijeenkomsten, et cetera. Op de website van RVO is een overzicht te vinden van de geplande activiteiten: <https://www.rvo.nl/actueel/evenementen>.

Daarnaast biedt RVO diverse programma's aan in samenwerking met private partijen. Enkele voorbeelden hiervan zijn:

SIB Vouchers (Starters International Business). Hiermee helpt de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland bedrijven die de stap willen maken naar buitenlandse markten. Middels een SIB voucher kan een bedrijf gebruik maken van advies en begeleiding met betrekking tot export. Dit traject wordt uitgevoerd door een SIB coach, dit zijn vaak private organisaties met veel ervaring op het gebied van internationaal zakendoen. Er zijn vijf verschillende SIB vouchers, namelijk een Coaching voucher, een

kennisvoucher, individuele beursdeelname, Voucher Marktentree en een missievoucher. De kennisvoucher kan onder andere ingezet worden voor specifieke juridische vragen, marktonderzoek of ondersteuning. Zie voor meer informatie: <https://www.rvo.nl/subsidies-regelingen/starters-international-business-sib>

Demonstratieprojecten, haalbaarheids- en investeringsvoorbereidingsstudies (DHI). DHI bestaat uit drie programma's en is voor bedrijven die in het buitenland hun technologie, product of dienst willen demonstreren. Tevens kunnen bedrijven middels het DHI-programma een onderzoek laten doen naar de haalbaarheid van een buitenlandse investering in hun technologie, product of dienst, maar ook naar de technische en commerciële haalbaarheid van hun investering in een buitenlandse onderneming. Zie voor informatie: <https://www.rvo.nl/subsidies-regelingen/dhi>

Partners for International Business (PIB). Partners for International Business (PIB) is een programma waarmee Nederlandse bedrijven in een publiek private samenwerking hun internationale ambities kunnen realiseren. Er wordt een consortium gevormd van een aantal Nederlandse bedrijven (tussen de 5 en 20 bedrijven), met gezamenlijke doelstellingen op een bepaalde doelmarkt. De Nederlandse overheid maakt tevens deel uit van dit consortium en samen wordt er gewerkt aan een programma om het consortium zo goed mogelijk te positioneren in de doelmarkt en er worden diverse activiteiten georganiseerd (handelsmissies, beursdeelnames, etc.) om de Nederlandse bedrijven de doelmarkt te laten betreden. Samenwerken met andere bedrijven uit de sector en de Nederlandse overheid kan ervoor zorgen dat het consortium sterker staat. Zie voor meer informatie: <https://www.rvo.nl/subsidies-regelingen/partners-international-business-pib>

Zakenpartnerscan is een scan voor Nederlandse bedrijven die op zoek zijn naar internationale partners. De scan wordt uitgevoerd door RVO in samenwerking met het Nederlandse postennetwerk in het buitenland (ambassades, consulaten en NBSO's). Zie voor meer informatie: <https://www.rvo.nl/onderwerpen/internationaal-ondernemen/zakenpartnerscan>

Enterprise Europe Network is een platform om eenvoudig toegang te krijgen tot een databank van 600 mogelijke zakenpartners uit 60 landen. EEN is in Nederland onderdeel van RVO. Zie voor meer informatie: <https://www.rvo.nl/onderwerpen/innovatief-ondernemen/research--development/enterprise-europe-network/zakenpartners-vinden>

Naast de publieke programma's, zijn er ook diverse private partijen die bedrijven ondersteunen met export. Zij organiseren onder andere handelsmissies, collectieve beursinzendingen, coaching trajecten, et cetera. Deze activiteiten worden georganiseerd in opdracht van de Nederlandse overheid, in samenwerking met de Nederlandse overheid of volledig vanuit de private partijen. Zie hieronder enkele private organisaties die Nederlandse sport gerelateerde bedrijven kunnen ondersteunen met export naar Spanje.

- o Creative Holland: <https://www.creativeholland.com/nl>
- o Dutch Cycling Embassy: <https://www.dutchcycling.nl/en/>
- o Dutch Gaming Association: <https://dutchgamesassociation.nl/>
- o Dutch Network Spain: <https://dutchnetworkspain.com/>
- o FME: <https://www.fme.nl/nl>
- o MKB Nederland: <https://www.mkb servicedesk.nl/>
- o Nuffic: <https://www.nuffic.nl/>
- o Orange Sports Forum: <https://www.orangesportsforum.com/>

Effecten COVID-19 Pandemie

Momenteel ontstaat er een nieuwe realiteit met betrekking tot sport en (internationaal) zakendoen vanwege de gevolgen van het COVID-19 virus. Ook Spanje is hierin hard getroffen en dit heeft onder andere grote gevolgen voor de economie, de sport, de werkgelegenheid en het dagelijkse leven in Spanje. Via de website van RVO worden de maatregelen rondom COVID-19 in Spanje gecommuniceerd en bijgewerkt wanneer nieuwe maatregelen van kracht zijn. Een actueel overzicht is te vinden op: <https://www.rvo.nl/onderwerpen/internationaal-ondernemen/landenoverzicht/spanje/veelgestelde-vragen-over-het-coronavirus-spanje/>.

Op dit moment worden alleen noodzakelijke reizen naar Spanje toegestaan (code oranje) en voor sommige regio's geldt zelfs het advies om helemaal niet te reizen (code rood). Ook zijn alle grote evenementen afgelast en werken de Spanjaarden vanuit huis. Het is niet bekend hoe lang deze maatregelen duren, raadpleeg daarom altijd de website van RVO of neem contact op met het Nederlandse postennetwerk in Spanje, zoals de Nederlandse ambassade in Madrid of het NBSO in Barcelona. Updates over de maatregelen rondom COVID-19 in Spanje worden bekend gemaakt via de Spaanse rijksoverheid en zijn te lezen via de volgende link:
<https://www.mscbs.gob.es/en/profesionales/saludPublica/ccayes/alertasActual/nCov-China/home.htm>.

Bijlagen

Bronnenlijst

Websites

1. ADECAF: <http://www.adecaf.cat/cat/index.html>
2. Afydad: <https://www.afydad.com/>
3. Asociación de Deportes Olímpicos (ADO): <http://www.ado.es/>
4. Asociación Española de Videojuego (AEVI): <http://www.aevi.org.es/>
5. Barca Innovation Hub: <https://barcainnovationhub.com/>
6. Comité Olímpico Español (COE): <https://www.coe.es/>
7. ConBici: <https://conbici.org/>
8. COPLEF: <https://www.coplefc.cat/>
9. Creative Holland: <https://www.creativeholland.com/nl/>
10. CSD, National Programme of Sports Technicization: <https://www.csd.gob.es/en/promotion-of-sport/national-programme-of-sports-technicization>
11. CSD, programma ADB 2020 II: <https://www.csd.gob.es/en/promotion-of-sport/adb-2020-ii>
12. CSD, programma College Sport: <https://www.csd.gob.es/en/promotion-of-sport/college-sports>
13. CSD, programma European Sports Week: <https://www.csd.gob.es/en/promotion-of-sport/european-sports-week>
14. CSD, programma Inclusive Sport: <https://www.csd.gob.es/en/promotion-of-sport/inclusive-sport>
15. CSD, programma New Goals: <https://www.csd.gob.es/en/promotion-of-sport/new-goals>
16. CSD, programma Preperation Programme for 2020 Tokyo: <https://www.csd.gob.es/en/promotion-of-sport/preparation-programme-2020-tokio>
17. CSD, programma School Sport: <https://www.csd.gob.es/en/promotion-of-sport/school-sport>
18. CSD, programma Universe Women II: <https://www.csd.gob.es/en/promotion-of-sport/universe-woman-ii>
19. CSD: <https://www.csd.gob.es/en>
20. De Architect: <https://www.dearchitect.nl>
21. Departement Cultuur & Sport: <https://www.culturaydeporte.gob.es/portada.html>
22. Departement Educatie: <https://www.educacionyfp.gob.es/portada.html>
23. Dorna Sports: <https://www.dorna.com/>
24. Dutch Game Association: <https://dutchgamesassociation.nl/>
25. FC Barcelona <https://www.fcbarcelona.com/en>
26. Forbes: www.forbes.com
27. Games Bids: <https://gamesbids.com/eng>
28. GESTIONA: <http://gestiona-associacio.cat/>
29. INDESCAT: <https://www.indescat.org/>
30. Instituto Nacional de Estadística (INE): <https://www.ine.es/>
31. International Monetary Fund (IMF): <https://www.imf.org/en/>
32. Kamer van Koophandel: <https://www.kvk.nl/>
33. La Liga: www.laliga.com
34. La Vuelta: <https://www.lavuelta.es/en/>
35. MANAGES: <http://gestiona-associacio.cat/>
36. Ministerie Educatie, Cultuur & Sport: <http://www.mecd.gob.es/redirigeme/>
37. Nederlandse ambassade in Madrid: <https://www.nederlandwereldwijd.nl/landen/spanje/over-ons/ambassade-in-madrid>
38. Nederlandse postennetwerk in Spanje: <https://www.handelmetspanje.com/nl/home>
39. Red de ciudades por la bicicleta: <https://www.ciudadesporlabicicleta.org>
40. Rijksdienst voor Ondernemend Nederland: <https://www.rvo.nl/>
41. Spain Competes: In the Company as in Sport: <https://www.csd.gob.es/en/promotion-of-sport/spain-competes-company-sport>
42. The Spanish Economy: www.thespanisheconomy.com
43. Union Cycliste Internationale (UCI): <https://www.uci.org/>

Interviews & gesprekken

1. Agencia Española de Comercio Internacional – dhr. Rogelio Vargas Sanchez
2. ASO – dhr. Clément Zech
3. Cruyff Institute Barcelona – mevr. Mariël Koerhuis
4. Dutchnetworkspain – dhr. Harold Smit
5. Euro Economics – dhr. Jeroen Oskam
6. FC Barcelona – dhr. Steven Wilbreninck
7. Gemeente Breda – Bas van Gerwen
8. Gemeente Den Bosch – dhr. Piet Jan den Dikken
9. Gemeente Utrecht – dhr. Bas Akkers
10. Holla Advocaten – dhr. Reinoud van Oeijen & mevr. Jaimy Vanenburg
11. Honorair consul van Nederland in Spanje – dhr. Dirk Kremer
12. Honorair consul van Spanje in Nederland – dhr. Dirk van Wassenaer
13. INDESCAT – mevr. Cristina Naches
14. International Business Development Academy – dhr. Rob van Nes
15. Kamer van Koophandel – dhr. Ad Donders
16. La Vuelta Holanda – dhr. Martijn van Hulsteijn
17. Mediapro – dhr. Martijn Bakx
18. NBSO Barcelona – mevr. Lotte Engels
19. Nederlandse ambassade Madrid – dhr. Bart Vrolijk
20. Oxeer Sports – dhr. Alvaro Arrieta Konyay
21. Provincie Utrecht – mevr. Esther Schaafsma
22. Rafa Nadal Academy (voorheen FC Barcelona) – dhr. Xavier Comerma
23. RVO – dhr. Faron Melisse
24. RVO – dhr. Simon van Ravesteijn
25. Spaanse Ambassade in Den Haag
26. VNO NCW Brabant Zeeland – dhr. Tijmen Bergen
27. Voormalig profwielrenner en honorair consul voor Kazachstan – dhr. Rini Wagtmans
28. Wielercommentator en Shimano Experience Center – dhr. Danny Nelissen

Documenten

1. Balance Situacion Baloncesto Español 1999-2018 – jaarverslag S.A.D. bedrijven in het basketbal
2. Balance Situacion Fútbol 1999-2018 – jaarverslag S.A.D. bedrijven in het voetbal
3. Banco de Espana_Annual Report 2018, May 28, 2019
4. Barómetro de la Bicicleta en España, November 2019
5. Deloitte Football Money League 2020, Deloitte
6. Economic, fiscal and social impact of professional football in Spain, December 2018
7. España Compite: en la Empresa como en el Deporte – Strategisch plan van het ‘CSD-programma’: España Compite
8. FIFA Professional Football Report 2019, FIFA
9. Jaarverslag 2018 Consejo Superior de Deportes
10. Plan Estratégico Estatal de la Bicicleta – Nationaal Strategisch Fietsplan Spanje.
11. The European Elite 2019 Football Clubs’ Valuation, KPMG
12. The Games Monitor The Netherlands, 2015

Dit is een publicatie van:

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
Prinses Beatrixlaan 2 | 2595 AL Den Haag
Postbus 93144 | 2509 AC Den Haag
T +31 (0) 88 042 42 42
F +31 (0) 88 602 90 23
E klantcontact@rvo.nl
www.rvo.nl

© Rijksdienst voor Ondernemend Nederland | September 2020

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) stimuleert duurzaam, agrarisch, innovatief en internationaal ondernemen. Met subsidies, het vinden van zakenpartners, kennis en het voldoen aan wet- en regelgeving. RVO werkt in opdracht van ministeries en de Europese Unie.

RVO is een onderdeel van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat.